

Tři setkání s Pavlem

Pavel Hanák

Předzvěstí blížícího se konce akademického ročníku jsou přijímací zkoušky nových studentů. Díky jedinečnému studijnímu systému, který prosadil Bořivoj Srba, jsme měli všichni neopakovatelnou možnost se vzájemně setkávat bez ohledu na ročník, věk či stav (míním tím studenta nebo učitele), protože nás všechny spojovalo jediné, zájem o divadlo. Nejinak tomu bylo mezi studenty a nás zajímalo, kdo se stane novým kolegou, se kterým se budeme setkávat. Seděl jsem mezi profesory a docenty divadelní vědy coby zástupce studentů a poslouchal názory a vědomosti adeptů na nové posluchače divadelní vědy. Všichni přicházeli hladoví po vědě do nejprogresivnějšího ústavu na fakultě. A byl to dobrý ročník. Mezi všemi vynikala postava mladíka s hlubokými očima, jemnými pohyby a až aristokratickým vystupováním. Nedral se dopředu plný ambicí, ale klidně a věcně (až s jakousi shovívavostí) odpovídal na dotazy a sebevědomě vystupoval jako kolega, kterému je jasné, že toho zatím jen o něco méně přečetl a zažil. A tehdy přišla doba rozpadu divadelní vědy.

Tu dobu jsem miloval a hltal fascinující vyprávění o českém barokním divadle v podání profesora Srby, učil se vnímat souvislosti díky antickým a středověkým exkurzům Evy Stehlíkové, vychutnával si Přidalova Shakespeara, bavil se na kláních Válka-Štědroň-Kroupa, obdivoval Ingmara Bergmana – spíše jeho průvodce Pavla Švandu, dotýkal se loutek u Jardy Blechy a pil kávu u vždy vstřícné Margitky, cítil se jedinečně ve společnosti Martina Esslina, Ivana Vyskočila a mnoha a mnoha dalších včetně pana profesora Fryčara. Jeho přednášky o francouzském divadelním symbolismu byly podávány s takovou láskou, že mne coby divadelního vědce až dojímaly a nutily přemýšlet nad prostou otázkou, zda mám divadlo stejně rád jako ti všichni, se kterými jsem tvořil jeden celek.

Na všech těchto přednáškách jsem se setkával s Pavlem a bylo na výsost příjemné s ním sdílet atmosféru a vyměňovat si názory. Naše společné téma se dotýkalo podstaty bytí, tedy ženského a mužského principu v nás. Pavel byl v mnoha ohledech jiný než jeho vrstevníci a i proto mi byl tak blízký. Zcela se vymykal průměru, povrchnosti

a všednosti. Dodnes si pamatuji na jeho velký smysl pro žitou estetiku vtělenou do jeho oblékání. Byl profesionálním modelem a měl spousty oblečení z módních přehlídek, ukazoval mi, jak se správně sundává kabát, tedy že nesmí být vidět podšívka a chtěl se se mnou podělit i o krásné sako, což nakonec vzdal, protože mé tělo se tomu jeho nemohlo rovnat. Mé tělo bylo prostě moc velké na rozdíl od spanilé souměrnosti Pavlova šarmu. Byla to krásná bytost, jejíž vzhled jen a pouze podtrhoval to, co bylo uvnitř. Velké nadání je ale stejně velkým prokletím, a to zejména tehdy, pokud se setká s ubohostí, průměrností, závisí a zlobou, ať už v osobním či profesním životě.

Bylo mi smutno, když jsem v roce 1996 opouštěl fakultu a zanechával své přátele ve víru informací a společných prožitků. Povinná služba a následně rodinný život a starost o zabezpečení toho běžného, spolu s tvrdým střetem s profesionální divadelní realitou mne nadobro odvedly od divadla a mé alma mater. Jak nespravedlivé a nevyzrálé je společenské prostředí, které nutí lidi zapálené pro vědu a umění, aby museli volit mezi ní a běžným životem. O co silnější a větší jsou pak dary, které dobrovolně dávají na oltář vědy lidí, kteří se jí jsou ochotni věnovat navzdory materiálnímu nepohodlí.

Uplynulo deset let od mého absolutoria a přišlo setkání nové. Opět jsem se setkal s Pavlem coby pořadatelem přednášek směřujících k zpřístupnění umění lidem i mimo hranici univerzity. Stále jej provázela ona síla vědění, leč na jeho tváři a oděvu se podepisovala tíha poznání. Ten krutý boj s realitou všedních dní, která ubíjela přirozenou a zároveň osudovou touhu po dokonalosti. A já jsem se strašně zlobil na svět, který neumí a nechce vytvořit podmínky pro talentované lidi, jako je Pavel, na svět, který se nezabývá nesmyslných doktrín a povrchních dogmat.

Uběhl rok a půl a já jsem se s Pavlem opět setkal. Opět jsem se ocitl mezi svými kolegy a opět s nimi sdílel společný prostor. Stál jsem zadumán a hleděl před sebe, hlavou se mi honily myšlenky o úspěchu a prohře, o společenském uznání a radosti ze života o lásce a nenávisti k divadlu a mé univerzitě. Zvažoval jsem stále a znovu, co je důležitější, rodina nebo univerzita, obě se přeci naplno dělat nedá a člověk si přeci musí vybrat, jak mi kdysi řekl Hubert Krejčí. Po studiích jsme se s Pavlem vydali každý jinou cestou. A najednou jsem zase stál blízko Pavla a zoufale se snažil přijít na to, jaká strašná síla mého přítele stáhla pod hladinu tohoto světa, jaká bolest ho přiměla k tak definitivnímu činu. Byl již dnes vím, jak je těžké se rozhodnout a zůstat, vím, že je stejně těžké odejít. Co zůstává, jsou myšlenky předané jiným lhostejno v jakém prostředí a čase, myšlenky, které podporují život. Nevím, jak významný je z pohledu akademické obce přínos Pavla Kleina ve světě divadelní vědy, ale vím, jak byl přínosný ve světě, který jsem s ním sdílel a určitě nejsem sám. Jen doba, která jej potkala, nepřála bytostí, jako je on, dnes by se mu zjevně dařilo lépe, ale to bychom se nepotkali.

S úctou v srdci i mysli Pavel Hanák